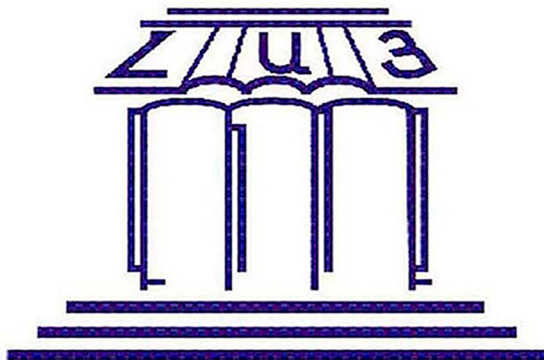

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

368.5

Հ-11

ւլ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ № 3

ԲՈՒՈՐ ՇՐՋՖԻՆԲԱԺԻՆՆԵՐԻՆ
(Ըստ Պետական լիպագրության)

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐԻ
ԼՈՒԺԱՐՔՈՒՄԸ ԿԱՐԿՏԱՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ
ՅԵՎ ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1931

Հաստատվում է.
Քննիչ ճեղակալ՝
Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ № 3

ԲՈՒՈՐ ՇՐՋՖԻՆԲԱԺԻՆՆԵՐԻՆ,
(Ըստ Պետական օրենքի)

**ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐԻ ԼՈՒՄԱՐԲՈՒՄԸ
ԿԱՐԿՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՅԵՎ ԱՆԲԵՐՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆԻՑ**

Ընթացիկ 1931 թ. ընթացքում չըջփինա-
թինները և գյուղխորհուրդները կարկտա-
րության և անբերրիության վնասների լու-
ծարժման գործում պետք է ղեկավարվեն:

1. 1928 թ. հրատ. ընդհանուր կողարային
կանոններով և 2) սույն չրջադրեբականով:

Ա. ԳՅՈՒՂՆՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԿՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ԴԵՊՔԵՐՈՒՄ:

1. Գյուղխորհուրդները պարտավոր են
ձեռք առնել բոլոր միջոցները իրենց չրջանի ա-
պահովադիրներին իրադեկ զարձնելու այն մա-
սին, վոր կարկտահարության ամեն մեկ ստան-
ձին դեպքում նրանք պարտավոր են անմիջա-
պես:

12549 - 57

պէս և վոչ ուշ 2 որից հայտնելու գյուղխորհուրդներին, նախազուլաջնելով, վոր բերքի հաւաքելուց հետո Ծ. Ժ. 4. վոչ մի հայտարարություն չի ընդունում և վնասի համար պատասխանատու չէ: (§ 32 կանոնների):

2. Գյուղխորհուրդները պետք է բացատրեն ընտելությանը, վոր կանոնների հիման վրա Ծինժողովման իրավունք ունի մերժելու ապահովագրական վարձատրությունը բաւոր դիտարկելով սխալ տրված տեղեկությունների համար:

3. Գյուղխորհուրդները պետք է բացատրեն գյուղացիներին, վոր բոլոր վեճերը թե տարածութ. վերաբերյալ և թե վնասի տոկոսի մասին պետք է վորոշվեն տեղում աւտր կազմելու ժամանակ Ծինժողովման ներկայացուցչի կողմից, հետագայում վոչ մի դեպքում չեն ընդունվի այդ հարցի վերաբերյալ բողոքներ:

4. Գյուղխորհուրդները վոչ ուշ քան յերեք որից ամեն մեկ տեղի ունեցած կարկառահարության մասին հայտնում են գրավոր շրջփնրածին:

5. Գյուղխորհուրդները, քաղաքացիների և կոլտնտեսությունների ներկայացուցիչների գործակցությամբ, գյուղացիական փոխոգնության կոմիտեի և այլ հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, ամեն մեկ կարկառահարության դեպքում կազմում են վնասված ցանքերի

ցուցակը Ծինժողովման (Պետապի) համապատասխան բյանկի վրա, ցույց տալով նրանց ազգանուններն, անունները և հայրանունները, վնասված տարածության չափն առանձին-առանձին ամեն մեկ մշակույթի վերաբերմամբ, կարկառահարությունից առաջ յեկած վնասի մոտավոր տոկոսը նույնպես առանձին-առանձին ամեն մեկ մշակույթի համար (կցումն № 1): Տնտեսության հերթական համարը պետք է ցույց տալ այն, ինչ վոր նշված է վրձարհատուցման ցուցակում կամ ծանուցադրում:

6. Այդպիսի կարգով պատրաստված կարկառահարությունից վնասված գյուղացիության ցուցակը գյուղխորհուրդները, մինչ այդպիսին շրջփնրածին ուղարկելը, 3-4 որվա ընթացքում կախում են մի աչքի ընկնող տեղում, վորպեսզի ապահովադիրներն ստուգեն արդյոք բաց չի՞ թողնված իրենց ցանքերը և բացի դրանից հրավիրում են գյուղհամայնքի ընդհանուր ժողով, վորտեղ կարգալով կարկառաված տնտեսությունների ցուցակը, ուղղում են սխալները և ավելացնում բաց թողնվածները:

7. Չորս որից հետո կարկառահարությունից վնասված ցանքերի ցուցակը գյուղխորհուրդները ներկայացնում են շրջփնրածիններին:

8. Լուծարբայների (գյուղատնտես ու տեսուչ) գալուն գյուղխորհուրդները հրավիրում,

են վնասված ապահովագրիչներին ընդհանուր ժողով, վորակող ընտրվում է հատուկ հանձնա-
ժողով, կամ լիազորներ, վորոնք պետք է մա-
նակցին վնասված տարածության վնասի տո-
կոսի վորոշման գործին: Գյուղխորհուրդի նա-
խագահի մասնակցությունը այդ հանձնաժողո-
վում պարտադիր է:

9. Գյուղխորհուրդները պետք է համայն-
քի ժողովում հայտնեն գյուղացիներին, վոր
մինչև վնասի վերջնական վորոշումն արգել-
վում է վնասված ցանքերում արածացնել ա-
նասուններ և առհասարակ այնպիսի գործողու-
թյուններ, վորոնք կարող են վնասի տուրան
ավելացնել:

10. Գյուղխորհուրդները պետք է բոլոր
միջոցները ձեռք առնեն, վոր վնասված տարած-
ությունները ցույց տրվեն ճիշտ. բոլոր պա-
տասխանատվությունն ընկնում է գյուղխոր-
հուրդների վրա:

Բ. ՇՐՋՓԻՆՐԱԺԻՆՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

11. Շրջֆինրաժինը պարտավոր է մատա-
կարել իր չրջանի գյուղխորհուրդներին հա-
մապատասխան քանակով ցուցակի բլանկներ,
նույնպես և խիստ հսկողություն ունենալ,
վորպեսզի կանոնավոր ու ժամանակին կազմ-
վեն ու ենթկայացվեն կարկտահարությունից և
ամբերբիությունից վնասված ապահովագրի-
չների ցուցակները:

12. Շրջֆինրաժինների վարիչները, կամ
ապտեսուչները, գյուղխորհուրդներից ստա-
նալով տեղեկություն կարկտահարության մա-
սին, անմիջապես ժամանում են կարկտահարու-
թյան վայրը, պարզելու վնասված տարածու-
թյունը և մոտավորապես վնասի ընդհանուր
չափը Ֆինժողկոմատին հայտնելու համար և
հրահանգում են գյուղխորհուրդներին նրա ա-
նելիքի մասին:

13. Գյուղխորհուրդներից ստանալով կար-
կտահարությունից վնասված անձանց ցու-
ցակները, ֆինրաժինը այդպիսին համարակա-
լում է հաջորդաբար ըստ կարգի:

14. Ամեն տասը որը մեկ՝ 1, 11 և 21-ին չրջ-
ֆինրաժինը կարկտահարության կամ անբեր-
բիության մասին տեղեկություն է ուղարկում
Ֆինժողկոմատին (ըստ որինակի, տես կցումե
№ 2) ձև № 27 բլանկի վրա:

15. Այն դեպքերում, յերբ կարկտահարու-
թյունից վնասված տարածությունը 300 հեկ-
տարից ավելի յե, չրջֆինրաժինը տեղեկաց-
նում է Ֆինժողկոմատին հեռագրով մոտավո-
րապես հետեվյալ բովանդակությամբ.

«Ֆինժողկոմատին. հունիսի 20-ին Յերանո-
սում կարկտահարված է 450 հեկտար ցորեն»:

16. Գյուղխորհուրդներից ստացված կար-
կտահարված մշակույթների ցուցակների հի-
ման վրա չրջֆինրաժինը ակտի բլանկ № 21-ի
վրա կազմում է ցուցակ ամեն 1 տուժողի վե-
րաբերյալ, լրացնելով 1, 2, 3, 4, 5, 6 սյունյակ-

ները, այսինքն՝ համարներն ըստ կարգի, ուս-
դիտարացիոն ցուցակի №-ը, ապահովադրի ազ-
գանունը, անունը և հայրանունը, կարկտա-
հարված մշակույթների տեսակը և ապահովա-
դրված տարածության չափն անպայման հեկ-
տարներով կամ դեսյատիններով, ցույց հա-
յով կարկտահարված տարածությունը և սո-
կոսները:

Այդ յերեք սյունյակները (7—9) ըստ աղ-
տի լրացվում են լուծարքովի կողմից տեղում
վնասը վորոշելու ժամանակ, անպայման վը-
նասի տարածությունը նշելով դեսյատիններով
կամ հեկտարներով (կցում № 3):

17. Այդպիսի կարգով պատրաստված լու-
ծարքման ակտերի բլանկներով ապտեսուչը
գյուղատնտեսի հետ միասին ժամանում են
կարկտահարության վայրը վնասների լուծարք
ման համար:

Ծանոթություն. — Վնասների լուծարքումը
չըջանային գյուղատնտեսի կողմից կատարելու
դեպքում, ապտեսչի ներկայությունը պարտա-
դիր է և առանց Ֆինբաժնի ներկայացուցչի լուծար-
քը չի համարվի որինավոր:

18. Գյուղատնտեսի բացակայության դեպ-
քում չըջվինբաժինը հեռագրում է Ֆինթուղկո-
մատին:

Յեթե վնասված տարածությունը 50 հեկ-
տարից ավել չէ, ապա չըջվինբաժինը վնասը
լուծարքում է ինքնուրույն, բացի հատուկ մը-

շակույթներից, վորոնց լուծարքը կատարվում
է գյուղատնտեսի մասնակցությամբ:

19. Ինչպես գյուղատնտեսը, նույնպես և
ապտեսուչը վնասների լուծարքման ժամանակ
պարզում են հետևյալը.

ա) կարկտից վնասված մշակույթի ճիշտ
չափը և լուծարքային ակտի 7-րդ սյունյակը
և բ) վորոշում են ըստ տնտեսությունների և
ըստ առանձին մշակույթների վնասի տոկոսը
համաձայն հրահանգի, վորի համար լուծար-
քողները (ապտեսուչը կամ գյուղատնտեսը)
հանձնաժողովի հետ միասին պետք է անցնեն
ամեն մեկ արտ, առանձնապես տեղում վորո-
շեն կարկտից վնասված մշակույթի տոկոսնե-
րը:

Ծանոթություն. — Յեթե վնասների լուծարք-
ման և կարկտից առաջ յեկած ավերածության տո-
կոսի վորոշման ընթացքում պարզվում է, վոր
ավյալ տնտեսությունը կամ ավյալ մշակույթը վը-
նասված չէ, ապա ի գիմաց ավյալ տնտեսության
կամ մշակույթի գրվում է «չի վնասված»:

20. Ընդհանուր վնասի տոկոսներից դուրս
հանել այլ պատահարներից վնասված 8-րդ
սյունյակում նշված ավյալները:

Որինակ՝ ցորենը փչացել է 30 տոկ. յե-
րաչափի և կարկտահարությունից՝ 40 տոկոս.
ընդամենը 70 տոկ. (տես ակտի 8-րդ և 9-րդ
սյունյակ):

9-րդ սյունյակում հարկավոր է նշել, վոր
թե 70 տոկոս, այլ 40 տոկ.:

Ծանոթություն. — Այն դեպքում, յերբ լու-

ճարքողը բերը չի կարողանում պարզել բերքի վեր-
նասի այլ պատճառները, բացի կարկտահարու-
թյունից, նա պիտի գիտի ուրիշ որդանների և
վերցնի վնասի տոկոսները:

21. Այդպիսի կարգով կազմված ահտն
ստորագրում են՝

ա) Հանձնաժողովի անդամները, բ) գյուղ-
խորհրդի ներկայացուցիչը, գ) գիտակ անձնա-
վորությունը (գյուղատնտեսը) և դ) ապտե-
սուչը:

Ծանոթություն. — Բոլոր ահտերի վրա հար-
կավոր և նշել, վոր տվյալ ահտը վերջնական և և
հետագայում վոչ մի դիմում կամ բողոք չի ըն-
դունվի:

22. Ահտը կազմող (գյուղատնտեսը կամ
ապտեսուչը) պետք և կարկտահարության
առկաի բոլոր հարցերին պատասխանի ճիշտ և
վորոշակի:

23. Իբրև ընդհանուր կանոն, կարկտահա-
րության լուծարքումը կատարվում և բերքի
հավաքելուց յերկու շաբաթ առաջ և վոչ ուշ
բերքի հավաքելուց:

Այդ պատճառով էլ վնասի վերջնական տո-
կոսը վորոշվում և այն ժամանակ, յերբ բեր-
քի արդյունքը վերջնականապես պարզվում և:
որինակ՝ յենթադրենք՝ մայիս ամսում կարկը-
տահարված և ցորենի դաշտը և լուծարքողի
կարծիքով վնասը 50 տոկոս և: Այդպիսի դեպ-
քում ահտը կազմել և անմիջապես վնասը բա-
վարարել չի կարելի, այլ հարկավոր և սպասել,

մինչև վոր վերջնականապես պարզվի բերքի
արդյունքը, և վնասի տոկոսը վորոշել վոչ ուշ,
քան յերկու շաբաթ մինչ այդ ցորենի բերքը
հավաքելը:

24. Ահտը աեղում կազմելուց հետո, այ-
սինքն՝ ձև № 21-ի յերկրորդ յերեսի 1, 2, 3,
4, 5, 6, 7, 8, 9 սյունյակները լրացնելուց հե-
տո ապտեսուչը վորոշում և վնասի գումարը
(ապահովագրական վարձատրությունը,
սյունյակներ 10, 11):

Ծանոթություն. — Ապահովագրական վար-
ձատրությունները դուրս բերելու ժամանակ տե-
հրաժեշտ և որացույցային տարում ցուցակադրվ-
ված տարածությունները համեմատել կարկտա-
հարված տարածությունների հետ և յեթե կպարզ-
վի, վոր վնասված տարածության չափը ավելի քիչ
և, քան ցուցակադրվածը, այդ դեպքում վնասի
գումարը դուրս բերել համաձայն կարկտահարված
տարածության հիման վրա, իսկ յեթե վնասված
տարածության չափը ավելի շատ կլինի, քան թե
ցուցակադրվածը, այդ դեպքում վնասի գումար-
ները դուրս բերել Եւրդ սյունյակում ցույց տված
տարածությունով:

Բացի դրանից կարող և պտտահել նաև հետե-
յալը, վոր մինչև այն անտեսության բույսերը յինն
կարկտահարված դանադան սառնաներում: Նույն
դասին պատկանող կուլտուրաները և դանադան տո-
կոսներով, այդ դեպքում անհրաժեշտ և դուրս բե-
րել վնասի միջին տոկոսը:

Ապահովագրական վարձատրությունները հար-

կազմը և հաշվել 1931 թ. նորմաներով, վորի մասին ուղարկված և յեղել ձեռք Հայաստանի № 110 չրջարեականը 27-ին հուլիսի, 1930 թվի (տես կցում № 4) :

25. Ապահովագրված մշակույթների տարածութունը (ըստ տեսակների— 6 սյունյակը) վնասների լուծարքման ժամանակ պետք է ընդունել վոչ ալել այն տարածութունից, վորը ցուցակագրված և ընթացիկ (ըստ լուծարքման ժամանակի) որացույցային տարում, իսկ յեթև տվյալ տարում ցուցակագրութուն չի յեղել, այդ դեպքում հաշվի յե առնվում իրական ցանքի վնասված տարածութունը :

26. Յեթև կպարզվի, վոր մի անտեսութուն վերցրել և կխտվի, կամ ընդհակառակը և մշակված տարածութունը ցուցակագրության ժամանակ հաշվի յե առնված կխտվի տվողի կամ վերցնողի վրա, այդ դեպքում տեղի 2-րդ սյունյակում ցույց և տրվում ձև № 1 կոպարային ցուցակի անտեսության համարը, 6-րդ սյունյակում ցուցակագրված տարածութունը և ապա սյունյակում գրվում և «կխտվի» ու վորպիսիների համար կազմվում և հատուկ արձանագրութուն և այդպիսիները կրգվում են կարկտահարության ակտին :

27. Այն դեպքում, յերբ միևնույն բուսական մշակույթները կարկտահարվում են յերկու կամ մի քանի անգամ, այդպիսի դեպքում պետք է վորոշեն մեկ ընդհանուր տոկոսը :

Որինակ՝ Գատպարյան կարապետի ցորենը

կարկտահարվել և ոգոստոսի 30-ին, գյուղանտեսը վնասի չափը վորոշել և 40 տոկ., սեպտեմբերի 5-ին նորից և կարկուտ գալիս և գյուղատնտեսը հանձնաժողովի հետ միասին վորոշում են, վոր Գատպարյան կարապետի նույն ցորենը վնասվել և ընդամենը 50 տոկոս, ուրեմն վնասը պետք է հաշվել ընդամենը 50 տոկոս, այլ վոչ թե գումարել 40 տոկոս և 50 տոկոս :

28. Պապատու (այգիների), տնկաբանների ապահովագրության վերաբերյալ Ֆինթոդկոմատի պատասխանատվությունն սկսում և ծաղկեսերմնարանի դոյանալու որվանից, հետեվապես այն կարկտահարության դեպքերի համար, վորոնք տեղի յեն ունեցել մինչև ծաղկման չրջանը, Ֆինթոդկոմատը պատասխանատու չէ :

29. Ծխախոտը, խաղողը և յոնջան հավաքվում են աստիճանաբար, ըստ նրանց տեխնիկական հատուկության, այդ պատճառով ել վնասի հաշվարկը կատարելու ժամանակ պետք է նկատի ունենալ արժեքի աստիճանական նըվազումը և յեղնել բերքի համապատասխան կերպով նվազած չափից :

Ծանոթություն.— Ծխախոտը և խաղողը լուծարքվում են համաձայն հատուկ հրահանգի :

30. Նախքան կարկտահարության վնասը վորոշելը, հարկավոր և ստուգել ինչքան կար-

ժենար բերքը, յեթե չկարկտահարվեր, վարով-
հետև Ծինժողկոմատի վնասը չպետք է բարձր
լինի վոչ բերքի իսկական արժեքից և վոչ էլ
ապահովագումարից:

31. Աշխատանքը թեթեւացնելու համար
բերվում են վնասի հաշվելու հետևյալ սրի-
նակները:

Յենթադրենք, վոր գյուղացի Պաշապրյա-
նը 1931 որացույցային տարում ապահովա-
դրել է 2, 5 դեոյատին առաջին դասի բույսեր,
իսկ կարկտահարվել է 1, 2 դեո. ցորեն 40
տոկոսով, և դարի՝ 0,8 դեո. 30 տոկոսով:
Այդ մշակույթների ամեն մեկ դեոյատինը կո-
պարային կարգով ապահովագրված է 40 ռ.
հետեւաբար, յեթե այդ վնասը լիներ 100 տո-
կոս, ապա ապահովագրողը կստանար՝

1. 1, 2 դեո. ցորենի համար 48 ռուբլի,

2. 0,8 դեո. դարու համար 32 ռուբլի:

Բայց վորովհետև ցորենը վնասված է 40
տոկոս, իսկ դարին 30 տոկոս, ապա վնասը
կազմում է՝

$$\text{ա. Ցորեն} \quad \frac{48 \times 40}{100} = 19 \text{ ռ. } 20 \text{ կոպ.}$$

$$\text{բ. Դարի} \quad \frac{32 \times 30}{100} = 9 \text{ ռ. } 60 \text{ կոպ.}$$

Յենթադրենք, վոր գյուղացի Վարդանյա-
նը 1931 որացույցային տարում ապահով-
ագրել է 2,00 դեոյատ. առաջին դասի բույ-
սեր, իսկ կարկտահարվել է ցորեն 1,00 դեո.

80 տոկոսով, և ցորեն 1,50 դեո. 60 տոկոսով
և դարի 0,50 դեո. 20 տոկոսով:

Նկատի ունենալով այն հանգամանքը,
վոր ապահովագրվել է 2,00 դեո., բայց կարկտ-
տահարվել է 3,00 դեո., այդ դեպքում սնհրա-
ժեշտ է դուրս բերել միջին տոկոսը և վնասը
բաժարարել 2,00 դեո. ապահովագրված տա-
րածության համար:

$$\begin{array}{rcl} \text{Այն է՝ } 1,50 \times 60 & = & 90,00 \quad 180 : 3 = 60 \\ 1,00 \times 80 & = & 80,00 \quad \text{միջին տոկոսը} = 60 \\ 0,50 \times 20 & = & 10,00 \end{array}$$

$$\text{Ընդամենը՝ } 3,00 \quad \text{—} \quad 180,00$$

Միջին տոկոսը դուրս բերելու ժամանակ
հարկավոր է կարկտահարված տարածություն-
ներն առանձին բազմապատկել վնասված տո-
կոսի վրա և ստացված գումարները բաժանել
ամբողջ կարկտահարված տարածության վրա:

Ծանոթություն. — վնասը հաշվելիս ազատե-
սույնները (լուծարքողները) պետք է ձեռք առնեն
բոլոր միջոցները, վորպեսզի սխալներ չանեն, աչ-
քի առաջ ունենալով, վոր սխալների և ավելի գու-
մարների տալու դեպքում, լուծարքողը պտտա-
խանառու յե անձամբ և ավելի վճարելու դեպ-
քում այդպիսի գումարները կգրվեն նրա անձնա-
կան հաշվին:

32. Կարկտահարությունից վնասված բու-
սեղան մշակույթների համար չի վճարվում
վնասները հետեւյալ դեպքերում՝

1. ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) Յեթե հացահատիկային մշակույթները վնասներն ավելի չեն վնասված ցանքեր տարածության ապահովագրական գումարի 10 տոկոսից, կամ ամեն մեկ տնտեսության յերեք (3 ս.) ուրլուց:

բ) Յեթե հատուկ բուսական մշակույթները վնասը ավելի չեն վնասված տարածության ապահովագրական գումարի 5 տոկոսից, կամ յերեք (3 ս.) ուր. ամեն մեկ տնտեսության, յերբ ապահովագրական գումարը ավելի չեն 100 ուրլուց: 5 ուրլի (հինգ), յերբ ապահովագրական գումարը կազմում է 100-ից մինչև 500 ուրլի: 10 ուրլի (տասը ուրլի), յերբ ապահովագումարը 500 ուրլուց բարձր է:

2. ԸՍՏ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ

ա) Յեթե հացահատիկային մշակույթները վնասն ավելի չեն հինգ ուրլուց և յեթե վնասված ցանքեր տարածությունն ավելի չեն 100 հեկտարից: 10 ուրլի, յեթե վնասված տարածությունը 100 հեկտարից մինչև 500 հեկտար է: 15 ուրլի, յեթե վնասված տարածությունը 500 հեկտարից ավելի է:

բ) Ըստ տեխնիկական կուլտուրաների վնասը չի վճարվում, յեթե 10 ուրլուց ավելի չեն և յեթե ցանքեր տարածությունը 100 հեկտարից ավելի չեն: 20 ուրլի, յեթե ցանքեր տարածությունը 100-ից մինչև 500 հեկտար է:

30 ուրլի, յեթե ցանքեր տարածությունը 500 հեկտարից ավելի է:

3. ԸՍՏ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ՅԵՎ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

1. Այն վնասները, վորոնք առաջացել են այնպիսի դաշտերում, վորտեղ կարելուտ չի յեղել, բայց կարելուտ հետեվանքով առաջացել է սերավ և սերավից կուլտուրաները վնասվել են (կանոնների § 1):

2. Յերբ մինչև ախտը կազմելը և վնասի վորչելը, բերքը հավաքվում է (քաղվում է) (կանոնների § 17):

3. Յեթե վնասված տարածության չափը 0,02 հեկտարից պակաս է:

4. Յեթե վնասի չափը 5 տոկոսից պակաս է:

5. Յեթե ապահովագրողը ապահովագրական վարձատրությունը ստանալու պահանջը ներկայացնում է յերկու տարուց հետո:

6. Յեթե ապահովագրողը յերկու սրվա ընթացքում չի հայտնել ապահովագրական դեպքի մասին:

7. Յեթե ապահովագրողը միջոցներ ձևը չի առել վնասված բուսական մշակույթները փրկելու (կանոնների § 34):

8. Յեթե դիտավորյալ գործողություններով ապահովագրողը ավելացնում է վնասի չափը:

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐԻ ՎՆԱՍՆԵՐԻ ՎՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

33. Համաձայն Աշխատանքի և պաշտպանության խորհրդի վորոշման Հայաստանում 1931 թ. ապահովագրվում են պարտադիր հոգաբարձի կարգով անբերրիությունից հետեվյալ բուսական մշակույթները՝ բամբակը, սոյան, կենսիք, գենադերձակը, քունջութը, արախիսը:

34. Ապահովագրական նորմաները անբերրիությունից մեկ հեկտարի համար սահմանված է՝

Մշակույթների անունները	Կոլեկցիաների համար		Անհատական տնտեսություն. համար	
	Քաշը փթով	Նորման ուր.	Քաշը փթով	Նորման ուր.
1. Բամբակ . . .	36	180	25	100
2. Սոյա	35	120	20	80
3. Կենսիք . . .	180	80	120	59
	ցենտ.	ուր.	ցենտ.	ուր.
4. Գենադերձակ .	4	60	3	45
5. Քունջութ . . .	4	110	3	82—50
6. Արախիս . . .	5	375	4	300
7. Սոյա	4	80	8	60

35. Յեթի վերահիշյալ բուսական մշակույթների բերքը պակաս չեղում վերելվում

հիշված չափերից (քանակից), այդ դեպքում Ծինժողովոմատը վճարում է ցանքատերերին պակասորդի արժեքը նշված կայուն գներով:

36. Վերահիշյալ բուսական մշակույթները անբերրիությունից ապահովագրելու մասին Աշխատանքի և Պաշտպանության խորհրդի վորոշման հիման վրա Ծինժողովոմատը չի հատուցում ապահովագրական վնասները, յեթև տուժած բուսական մշակույթների ցանքների լրիվ կամ մասնակի անբերրիությունը առաջ է յեկել նրանից, վոր ցանքարարը չի կատարել տվյալ վայրի համար սահմանված աղբում ինքնուրույն:

37. Վերահիշյալ կուլտուրաների վնասը անբերրիությունից վորոշելու վերաբերյալ բայր լուծարքային զորժողովությունները կատարվում են նույն կարգով, ինչպես կարկոտահարության վնասների վորոշման ժամանակ: Սակայն անբերրիությունից առաջացած վնասի դեպքում առաջուց պիտի կատարվի տուժած բուսական մշակույթների դաշտերում նախնական զննումը և ապա վնասների վերջնական զննահատումը:

38. Վերահիշյալ բուսական մշակույթները չափի, քունջութի և արախիսի դաշտերի նախնական զննումը կատարվում է անհապաղ տուժած ապահովագրվողներից գիմումներ (հայցեր) ստանալուն պես: Նախնական զննումը անհրաժեշտ է, վորպեսզի հաշվի առնվի արմատի վրա մնացած բուսական մշակույթները

դրությունը և դրա հետ միասին նախորոք վորոշի, թե այդ դաշտերում անբերրիությունը սահմանված նորմաներից ցածր կլինի, թե վոչ: Նախնական գննումը տարածվում է վոչ միայն առանձին դաշտերի վրա, այլև տվյալ վայրի (սառնայի) բոլոր նման տեսակ ցանքսերի վրա, վորովհետև սովորաբար անբերրիությունը (չբերությունը) ընդգրկում է համեմատաբար մեծ տարածություն և շատ քիչ է պատահում, յերբ նա սահմանափակվում վորևէ մի քանի առանձին անտեսություններով:

39. Նախնական քննության ժամանակ սահմանվում է՝

ա) Վնասված բուսական մշակույթի տարածությունը յուրաքանչյուրի համար առանձին, ըստ բուսական մշակույթների և ըստ անտեսությունների:

բ) Բերքի չբերքության չափը մոտավորապես:

40. Բուսական մշակույթների չբերքության վերջնական վնասի չափը վորոշելու համար կուղարկվի հատուկ տեխնիկական հրահանգ:

41. Անբերրիությունից ապահովագրված վնասների չափը վորոշելու համար կազմվում են հատուկ ակտեր ձև № 21 ա. բլանկի վրա նույն կարգով, ինչ կարգով կազմվում են կարհտահարության ակտերը:

42. Աշխատանքը թեթեւացնելու տեսակետից և ղեկավարության համար սրան կցվում

են ակտի և հաշվարկի որինակները, նույնպես և պատրաստի աղյուսակ՝ կարկտահարության վնասի տոկոսների և տարածության գումարը վորոշելիս (կցում № 5):

43. Լուծարքողներին չի թույլատրվում ապրանք չբժինբաժնի հատառության բաժարել կարկտահարության մի վորևէ վնաս, անկախ գումարի չափից:

44. Ապահովագրական վարձատրության վճարումները, կատարվում են անպայման այն գյուղերում, վորտեղ տեղի յե ունեցել կարկտահարությունը, կամ անբերրիությունը:

Ապահովագրական վարձատրության բաժանելու ժամանակ գյուղացու անդրագիտության պատճառով, ստորագրում են ի տեղի ուրիշ գյուղացիներ, բայց վոչ թե հանձնաժողովի կազմի մեջ մտնող ընկերներից, կամ թե գյուղխորհրդի նախագահը: Ստորագրողը իր ազգանունը պետք է պարզ գրի:

45. Ապահովագրական վարձատրությունը բաժանելիս Ֆինբաժնի վարիչը կամ ապտեսուչը, գյուղխորհրդի հետ միասին, կազմում են մի հատուկ հանձնաժողով, վորի ներկայությամբ կատարվում են ապահովագրական վարձատրության վճարումները վոցը և վավերացնում է ստացողների ստորագրությունը:

46. Ապահովագրական վարձատրության բաժանելուց հետո հանձնաժողովը, վորտեղ

մտնում է նաև Փինբաթնի ներկայացուցիչը: ակտի վերջում կազմում է մի հատուկ արձանագրություն, վորտեղ նշվում են տրված վարձատրություն ընդհանուր գումարը և ամսաթիվը, նշելով բառերով և թվանշաններով բաժանված գումարները չափը:

47. Հանձնաժողովները ստորագրությունները վավերացվում են գյուղխորհրդի նախագահի կողմից, ղենելով գյուղխորհրդի կնիքը: Բոլոր ակտերը ստուգվում են Ֆինսոդկոմատի տեսչի կողմից:

48. Վնասները լուծարքվում են չրջֆինբաթնի և գործկոմի ապարատի միջոցով և վոչ մի առանձին վարձատրություն չի տրվում:

49. Շրջանային գյուղատնտեսները և մասնագետներն իրենց գործուղման ընթացքում կարկտահարություն փնասների լուծարքման համար վոչ մի վարձատրություն չեն ստանում, վորովհետեւ դա մտնում է նրանց անմիջական պարտականությունների մեջ և նրանք իրավունք չունեն հրաժարվելու այդ աշխատանքներից:

50. Կուլակների վնասների չվնարման մասին.

ա) Համառաքած կոլեկտիվացման չանցկացնվող վայրերում կուլակային տնտեսություններին չի վճարվում ապահովագրական վարձատրությունը հետևյալ դեպքերում (բացի սույն չրջաբերականի 32-րդ կետում հիշված դեպքերից):

1. Յերբ ապահովագրական դեպքի մոմենտին կուլակի վրա հաշվում է հետնույթ:

2. Յերբ հայտնաբերվում է, վոր հաշվառման ժամանակ կուլակը թաղցրել է ապահովագրական որյեկա:

3. Յերբ նա բուսական մշակույթների վերաբերյալ չի կատարել սահմանված ագրոմի-նիմումը և այլն. մնացած դեպքերում ապահովագրական վարձատրությունը կարելի յե վրձարել միմիայն չրջգործկոմի հատուկ թույլտվությամբ, վորին իրավունք է վերապահվում առանձին դեպքերում թույլատրել բավարարելու, բացի վերոհիշյալներից:

Կուլակներին ապահովագրական վարձատրությունը վճարելու դեպքում պետք է պահել պետական, կոոպերատիվ և հասարակական կազմակերպությունների կողմից պահանջված բոլոր տեսակի գումարները:

բ) Համառաքած կոլեկտիվացման շրջանում.

1. Կուլակային տնտեսություններին չի վճարվում բոլոր տեսակի ապահովագրական փնասները համառաքած կոլեկտիվացման չրջանում:

2. Այն դեպքում, յերբ ապահովագրական վարձատրությունը յենթակա յե բաժարարման, այդպիսիք վճարվում են կոլտնտեսություններին կուլակների համար գոյություն ունեցող նորմաներով:

3. Ապահովագրական վարձատրությունը

վճարվում է կոլխոզին միայն այն դեպքում, յերբ կուլակային տնտեսութեան լուծարե-
լու ինդիքը վորոշված է յեղել մինչև կարկտա-
հարությունը և դուքի հանձնումը կոլտնտե-
սութեան, հակառակ դեպքում վնասը չի վը-
ճարվում և այդ դումարը մնում է պետական
դրամարկղում:

4. Կոլտնտեսութեաններին վնասը վճարե-
լիս վնասի գումարից պահվում են ապահովա-
վճարները, վարոնք մուծված չեն յեղել կուլա-
կի կողմից, բարդելով այդ գումարի վրա կու-
լակների համար սահմանված չափով տույժը:

ՀԻՄՔ.—Անգրպետապի № № 158, 159,
161, 276 և 302 շրջաբերականները:

Ֆինժոդկոմստի հարկման և միջոցների ներ-
գրավման սեկտարի ղեկավար՝

ԴՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ

Պատասխանատու կատարող՝ ՍԱՐԴՍՅԱՆ

«Ազգային գրադարան»

NL0213866